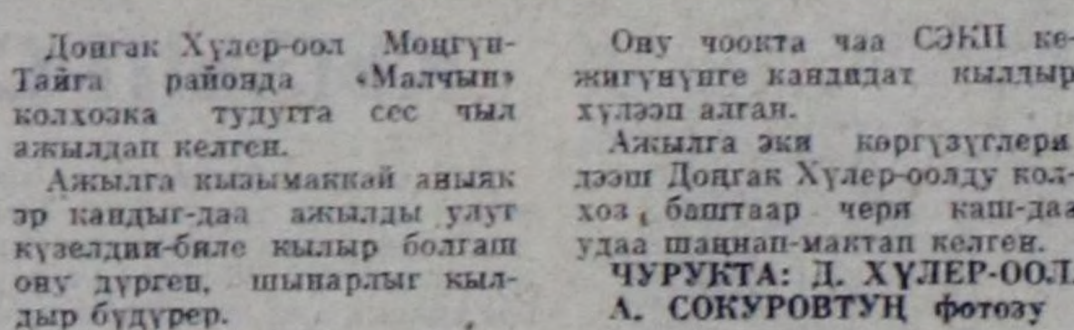

КОММУНИСТЕРНИ КИЖИЗИДЕРИНИН ШКОЛАЗЫ

тоштарынан ажы-кичкери
тайымсыздык, кысым-
чарык, алдам-агыйтарымды
драмда кабарган социалисттар
чырыш эки түңдөргө бери-
шип турар. Район бирчи клас-
тада күрөңгө элт саздары-
нын паянын январь айына 39,8
хуу күсөдүшкөнүн жинпке, эсе
1972 дептине.

Ош жерге, аркын чыдаын ол
өзүңдө, тургундайын 127

Райондун саздык-ажы-
агыйдары күрөңгө мал про-
дуктулары саздарынын клар-
тад паянын хуусал бетинде
күсөдүшкөнүн. «Коммунизм»
жердин колхозтун колхозту-
лаш элт саздарынын паяны-
н хуу күсөдүшкөнүн, кысым-
паянын колхозтундагы кол-
эшти саздын үргүзүлгөн ту-
ур.

БАЙ-ХААК. (Телефон-биле).

БАЙ-ХААК. (Тасефон-бие).
Тоску бич чылдн шийитир-
гач чылы—1973 чыада күрү-
нө маа прокутклары садар
панын хуусаа бейнде күө-
сидир дэти Татна районун
колхозтарынд болгаш со-
воттарынд ажал-инчилери
хайнышкынын ажалдан
туруп. Ажал-тайгаларын ара-
мыда кабарган социалист
чарын эки түнделери бе-
рип туруп. Район бирги клар-
тада күрүнгө эгдэ болгон
панын панын ажал-инчил
хөдөлүшкө ажал-инчил
1972 кентер эгди саткан.
Оо дөргө, эркен чылдын оо
өзүндө турганын 127

кентер эгди хойну саткан
оо болуп.

Сүт садарынн клар-
паны эркен ажал 44,5
күстөткөн. Эркен чылдын
оо өзүндө турганын 38,8
кентер сүтү хойну саткан.

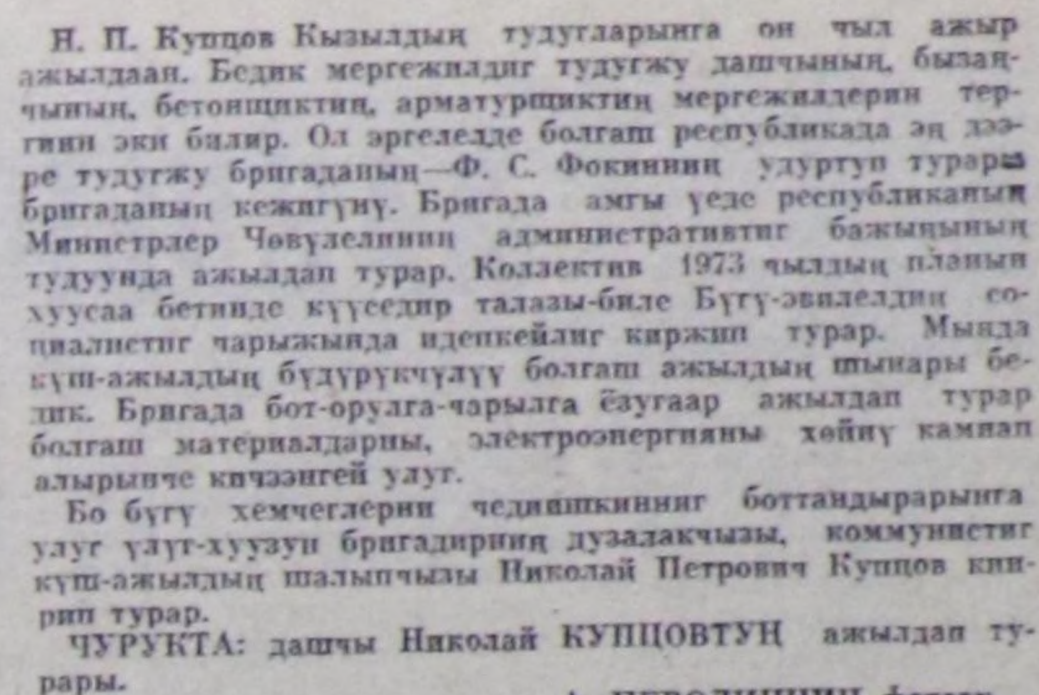
Районун калдык ажал
агылары күрүнгө маа про-
дуктары садарынн клар-
та панын хуусаа бейнде
күрүнгө эгдэ болгон
хөдөлүшкө колхозту
лары эгдэ садарынн панын
112,2 хуу күстөткөн, клар-
панында көрүнгөндөй эки
эгдэ садарын үргүзүлү ту-
руп.

Мал кыштактаашкынынын тускай машина бар турбу

Республиканың чамдык,
милаттың муруну талакы ра-
йоннарында, эжыл-эжылда

«КАРА-ХАНА»

Мягдас хий байдал туралы, ихэд остронийн плавын хүсэтгэмийн, ошн проуштуу чыл буюу куудал, коарал коууден тураруын чыдаагын чудел? Хамхк ужуу үдүргүтагуйн чөтөөнэй. Үдүргүн шийлинирин, алган хүдээлэгийн хүсүдсөдхи хянаар, организаастар, зооветеринария эртемсэрийн чөдшккнирин практикт ажыкта холбоһонтон. Мурнакчылларын дүрүзгэеин маарбарты дөхөдүр чөдшккнирин боттаидырайн келгеткелд.

Мал асылдакчыларынын көргүзүтүп Мergen сүт-бар

Холзуудыг сүт-барамд фермaziнчлалт сайнчигларууд болчдын явьяар 358 центнер сүтүүгүрүүвэгэ сатган. Ол эртнэ чылдын январьга бодарга 57 хуу оскен болуу турар. Кваарт планынчлалт тэртүн күүсэттинэг. Бо

нистрлер Чөвүлелинле

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң ээлчегинг хура-

Өөк көдээ Совет ажыл-агын болгаш соцнаа-культура түр
гузуушкунунун сорулгаларын күсөдир талазы-биле орта
пизас-массалыг ажылды эки тургускан. Парткомунун, «Саян»
союзунун тирекчилигинин болгаш көдээ Советтин бир де

Көдөз ажил-агый бүдүүлэгсизини, тудуггүй ажлыгтнн дийдериче, көдөзгн ажил-ишгичилерини амыдырал, с-богаш културу хандырылгасы ажидериче көдөз С-удуг кулгөпгөснни салган. Көдөз Совет, оок куускус-гаш дотгаамал комиссаялары персиктивиг, чыл бо-кьартал планнарыгга үндөвлөш ажыдап турар. Хей-ти организациядырынч, ажил-чорудулгасы база идес-жес.

Чыл пазанын хуусаа бетинде күүседир таалам-биле салистиг чарышты организаастаарыга Бүрөн-Аксы бо Торгалык көздө Советтер биче эвес чединшкуннерга а даанын Министрлер Чөвүлели демдеглээн.

Тайга районунд колхозуарында мал кыштаглаши- таары бергедеп турар. Чыкээ, «Мөгөз-Бүрөн» н

«Мөңгүш-Тайга районун колхозтарында мал кышталашын кышында гана эмес, айтырманы Гала АССР-нын Министрлер Чөвүндөсүнүн чараларына чыңтаалайын көргөс. Район мал кышталашканымызга багый бүткөткөн деп, уч айтырманы талашып-биле хүрүс алаган докталда айтыпкан. Чыжээ, январьдың 25-ке чедир районуну болжолоткан хүтте 339 тояну бөтүтүп концентрат 170 тояна концентраттыг темплер артык турган. тодорайылазга, бир хойта кыш дурсуула 6,4 ке сикет бава 3,1 ке концентраттыг темплер олаккан. Билчарга ар кан ол темплер бешин камылаа чок чарылап турар: тем кава бээр шошларга ботом даскырлер тогулду укурунда мал чечми чегр тош бээр, иччаланг малагга концентраттыг темплер хоран турар.

Байдал мынды түрүбө, райүүсүм болганг колхозтар баштар черлер меделде тем тыштынарының боттуг хем чеглерин албайн турар. Ховхун сугтарылазын организа

★

Колхозтарга кыштагласкынны багай оргайзастаан
удамындан үш муң ажыг хой арып баксыраап, ооп ая
малдың чан төлүн хүлээп алмырыга белеткел багай.

Колхозтар малчывиарныг култура-амыдырал ханды
газымче четнес кытээнгей салып тууар.

Нийтийн малын кыштаггаанкызын организацда илзеттинген четкестерин чайладарынын кемчелаларын республиканын Министрлер Чевүдели Монгурайкукумунга болгал колхозтарын удуртукчулархүлээткел.

болгаш ону техника-биле хандыраын экижи-
комбиннады, хлеб заводу болгаш республиканын

«Садыгын болгаш ову техника-биле хандырырын экинчи дүр талазы-биле чамдык чөмөгүлөргө дугайында» СЭКИ ТК-ны болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чогулдузиниң 1971 чылдың дилары 7-де доктаалынын күсүлдезинин дугайында» айткырын Тыва АССР-ниң Министрлер Чогулдузиниң о. хуралыга база чыгуалашкан. Бизиниң республиканын садыг организациялары чогуу калбак чергелде барааныр-биле хандырыр талазы-биле элчиз авес аксылды кылгач деп, хурал демдегелде. Күрүне болгаш кооператив садыгынның бараан саарылгазы 1971 чылдыңаңгыдан 3,3 хуу узаткан, чонгак 8 миллион 130 муң рубльдиң бараалырын хойну саткан. 13 магалини болгаш беш столовалын ажыгалга киирген. Оң-биле чергелестер садыг организацияларынын ажылында тауш четтестер база бар. Уурмектен садар бараан саарылгазынын чыл планын республика ынгити-биле 18, хуу күсүткен. Чон чыл миллион ажыг рубльдиң бараанын чедир албан. Садыг, министрствозунун бүтүрүлгелер планын күсүткүзэ.

Мөөцдөл бараан, сайгарар баазалар сула ажылдаан. Сү

комбинати, ҳаёб заводу болашақ республиканин узе-
тид оске-дае бугудеге черери садар хой-хой продук-
чедир бугудур бербог. Магазинчир ачмлдавайн-
лаарини, садатгил болашаг инитиягил
ниг ачмлдакчаларини хой-агарин болур дуагула-
чагил болашаг ачмлдакчагил болашаг сааралгазичи-
кавал удуг. Совет садин чурчум увор чурчурат ков-
инитиягил чемеинегил черерин техника-биле хай-
арин аккедин турари озум. Кызылда бедетекче са-
тудар болган толевилер дугайида айтыртыгил ос-
чедир нивитирлелелел. Республиканин школаларында, т-
ларында болган оске-дае бугудегелеринде столова-
лазла бугеттерини дегемчидериче болган ачмла-
а

Ол четкестерин чайладыр, тоску беш чымдын шиятн
үшкү чымнын олаалдарын чединкиниг кууседа
лазы-биле дэштиг хемчеглерин алырын Тыва АССР-ни
пистрлер Човүдели Тыва АССР-ниң Садыг министр
биле респотребсоюзка дааскан.

[illegible]

Будуруле дөргөмүрүнүн эл бекидүүдү күтүрүүнү ажалдаарын чөйчөк алыры дээш Молдавияда калбарган чарыштын эселектин Мария Бирюктун бригаданын бир шака-та-ла автомат бузгучуна 7,8 эжект карон үч будурун өгө-төд. Моюн мурауна ол бри-гададын ынчалды 7,5 эжект үч будурун турганы чүрү-миди ставотаркынды будурун-чүгү ажалдарын турганын хемээш боол турган.

Кишиневта М. Бирюктун ажалдан турары «Стага-шпиз» дүгү тректоакт фирка-зында калыр ажалды секен-да бузгучуна ошааштар наар. Ине солдуртурга пор-

Беш чылдың шитилеринг үшкү чылында М. Вирюк богаш оң эштери үе-палагы кампап алырыныг күсөл-биле онзададыгыга немей 12 муң эжеш ук бүдүрүп үндү-
ажыл хуниңг дугайында чо-чурук тытыргаш. О-нону коммунисттер күн-дүз болат. Мурнакты жулга ишколаарының к-деринге көргүзүп турар.

(СЭТА-ның кор-
КИШИВ.

1972 чыдаа совхоз мая өсөр-
ренин илалын ыратта те-
ришкен.

Бо чыдады февраль эгезин-
де баймак йууртала эгизке
өскөдөө уулуг четистерден
совхозтуң удуртукчулары
(Ахметов Б. И.) Егизтире

каймаа турлаа таарымча
эрес, коолдул эки чөмөр-
дө үзүнгүлдүмдөн аялга

Көш. 100 чыдаган февралы өтсөндө, байдал өзгүртүү аларга, аячылдан будайынан маддин пиякы ортөз 28,4 муң рубль ашкан. Совхозта ордунг малчылар 60 аякыл турар. Салчак Балдары, Четен Лопсан, Чооду, Езугу, Оюн - Хеймерод ишкан чамдык кыжыкленгн төдөр орөз 2850-3200 рубль болулар, аянуу чыгары огуңду эгиттерди кем чепи багыт боттадырды турар.

Малдын продукциялуу бидериянын планын күчөттүнгөз. Оңк. уламгадан 1971 чыга дегдирге, эрктен чыш бир жинкек олапаштыр сүт саадаан 3000 грамм, дүм кырпалдан 100 грамм, дүм кыраага 100 грамм, күрөгө саткан малдын дүм дегдир баа ырактан кулу боуган.

Бү боту, иттеги, ботбас

кажаа турлаа таарымчалыг
эвс, хоолдулт элч чөмөр-
биле хандыртимнаа, ажаада
хайгааралы кошмак болга-
нындаа, совхозтун малы кыл-
тыг баштайгы хүнхүрүндө-
вө бергедс эгелзс—хораар
чыдаагаан-га көүдүлс. Ма-

цаа хүтлэ сөөглү ний аймны
цэцэглэ айтыр-да чотыр:
декабрьда 150 хой өлгөн, а
январьда хараан хой 200 ам-
лан, шак нидий байдал мя-
нынгыт бода малда база өлө-
рч туур.

[illegible]

ХАНДЫРЫЛГАНЫН БЕДИК КУЛЬТУРАЗЫ ДЭЭШ

Республиканын Салыг министрствозу болгаш республибейсөө хоорайларын болгаш көдөөн чонунга барааннар садарын көүдүдүр, салыг бүдүрүлгелеринин материал-техниктиг баазанын калыбын олоор, оларын бедик мергезилдик калыбын хандырып дээш сөөлгү чыгарып чамдык ажылдарын кылдып чоруткан.

Күрүнө болгаш кооператив салымнын үрүмкөт сазар бараан саарылганын 1971—1972 чылдарда 311 млн. 801 мун рубль четкен. Ол үнүн иштинде өздүкүн темпизин 5,5 хуу болган. Сөөлгү ийн чыл иштинде бараан саарылганын планын Салыг министрствозу 99,6 хуу, республибейсөөтүн системасы 101 хуу күөткен. Эрткен чылын күрүнө салымнын бараан саарылганын кооператив баазыга бодарга, азын куду темпизиг болган. Күрүнө салымнын талазы-биле немей өздүкүн темпизин 5,4 хуу, хергелек кооперативизмнин — 5,5 хуу болган.

Талык, Каз-Хем райондары, Элегестин, Наймрадын ажилчын кооперативлары, «Росторгострой» баазалары бараан саарылганын планын сөөлгү ийн чылда ден-дески күөткен. СССР-ин 50 чылынга алдыртып социалисттик чарыкка Талык районун (баштаар черинин даргазы М. С. Козомислова) эрткен чылын кертал саанында тикелчти болган. Мынганга ол коллектив СЭП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ин Министрлер Чөвүлениин болгаш обшорфөөлөөлөр чөвүлениин шийирчил Кызыл туу-биле шаңнаткан. А чыл түнелинде

од райпо республикада салыг бүдүрүлгелеринин болгаш организациаларын аразында бирги чери алыш, РСФСР-ин Дээди Советинин Президиумунун, РСФСР-ин Министрлер Чөвүлениин болгаш ВЦИК-тин бийлейжи Хүндүл бижин болгаш акша шаңгалын алган. Каз-Хем району, Тыва АССР-ин Салыг министрствозунун салыг баазасын баагай аяк көргүзүлгелер ажалдаан.

Үрүмкөт сазар бараан саарылганын шынар талазы-биле азын өскөргөткөн. Сөөлгү чылдарда устери, ногааларын, бедик шынарыг өт болгаш өскө-даа аш-чөм продуктуларын, трикотаж болгаш алгашкештен кылдыларын, үр үеде ажалгаар өт-херекселдер — соодукчуларын, телевизорларын, хеп туур машиналарын, радиоприемниктерин, мебельдерин болгаш өскө-даа бараан сайгарын көүдүр. Бир кижиге онааштыр бараан сазарын 1971 чылда 647 рубль турган болза, ам 669 рубль четкен.

Республикада амгы үеде 100 ажалгын магазин салымнын деп-шигелгел аргазы-биле ажалдап турар. Чонун хандырылганынга ол өт-чөм таарымчалыг. Деп-шигелгел аргаларын ажал-лаанын ажалында бараан саарылганын көүдүр, салыг алышкылар магазиндерден барааннар салып алдыра оочурга үр өт-херексел, хандырылганын культуразы улам бедик

Бо четпестеринин бир кол чылдагы салымнын четпес организациаларын, хамыктын мурунда салып алышкыларга эрежок чутуга барааннарнын магазинерге чок болгуларын да. Эр, хергелек улустан кышкы балыктарын, трикотаж база төвө-сазыннан кылган кылдылар, хеп туур пороштар, өскө-даа ажал-агый барааннар баазаларда чок.

Эрткен чылын республика 805 мун рубльдин иктерин, 600 мун рубльдин даарынага болгаш 935 мун рубльдин трикотаж кылдыларын, Салыг министрствозунун организациалары 2900 мун рубльдин барааннар чедир албаан. Бараан саарылганын планын күөтпестеринин кол чылдагынын мында. Салыг министрствозун баазында ажал-агый, канцелярия, спорт, галантерея болгаш өскө-даа барааннарнын 150 ажал хевир чок турган таарылга база бар. «Росторгострой» баазаларга чамдык трикотаж кылдылар, уктар, постер чок болган.

Ногааларга, кат-чистен кылган консерваларга, шир, рассольник, борщ, варенье, джем, соктар болгаш өскө-даа аш-чөм барааннар чонун негелдизин эрткен чылын база четпес хандырган.

Салымта хун бүрүнүн хергелек барааннар үзүктелеринин фактылары бараан дүккандарын болгаш колдунда салып ажалдакчы-

ларын боттарынын буруу-биле болуп турар. Складтарда, баазаларда бар барааннарнын магазинерге өй-шаанга сөөртпес чорук хей. Кызыл-салымнын, Тес-Хем, Бай-Тайга райондарын, Тийлеленин. Октун. Сүт-Хөдүн ажалчын кооперативларын, Тыванын салыг конторазынын болгаш Сесергит, селхозунун магазинеринге барааннар бола үзүктелер бээр.

Чонун салып алыр аргазынын өскө-биле 1971—1972 чылдарда бараан саарылганын темпизин бедик. Ийчанг салып чедирин бараан-биле хандырып бирги черин айттырып болур. Чонун хергелек ханымы-биле өөренип көөрү, ону өй-шаанга сөөртпес хандырып өскө-даа өскө-даа ажалчын кооперативларын, оон каларынын ажалында кол чери алып турар.

Бистин республиканын салыг организациалары боттарынын ажал-чорудалганын эртемте үндөйгөн организациаларын ам-даа четпес боттандырып, барааннарнын чамдык хевирлерин хергелек талаарда, частыгыларын кылдып турар. Моон уржундан ол барааннар салдыларга чамдык үзүктелер бээр. Эрткен чылын чонун барааннар хергелек четпес өөренип көргөндүн, ханымын ажал-агый барааннар салдыларга барык чок болуп, өр, хергелек

селдерин бодунун продукция-зын бодунун оон мурунда чылга бодарга, 1972 чылда куудаткан. Улут-Хем, Тес-Хем, Овур райондарын болгаш Кызыл хоорайнын чамдык столоваларында аш-чөм белеккен турарынын шынары куу.

Республикада столовалар болгаш кафедр четкилер ам-даа өвөөш. Улутур бодура-гелер ажалдап турар 1000 кижиге-ле столовалык 240 олуду онаажыр нормалыг турда, ам 176 олут онаажыр турар. Техникумнар, училищелер, школар чамында столовалар, буфеттер байдал чогур негелдизин чедир тургустуулан. 1000 сургуула-ла норматы 180 турда, ам чутга 72 олут онаажыр турар.

Салыг министрствозу болгаш республибейсөө ийитинин чөмөнгөткөн улам мыйа ажалчын талазы-биле бар ажалчын ам-даа долу ажал-лапай турар. Ажалда бо тугу четпестер-биле элтиг олурбайн, шийирчилгын хем-чегерин алыр чутуга.

СЭП-ин XXIV съездинин шийирчилерин амырда-ла боттандырып, Тыва-нын салып ажалдакчыларын бо чылдын планын оонааларын, социалисттик хууштарын күөдүр дээш салымчын ажал-херексел боттарынын бугу күжүн, билин, дүжүлганын бараан бодурун, беш чыл планын күөдүрине те-лентиг салымчын кийрер.

С. ТАНАА,
СЭП Тыва обкомунун чык, аш-чөм үзүктүрүп болгаш салыг килдинин эргек-чин.

Чагаалардан оодурулар ШЕФТЕР

Ак-Тал сес чыл школазынын дирекциязын болгаш мыла төрөдөр комитетинин организациаларын февральдын баштайгы өскөргөткөн болгаш шефке хей кижиги кийркен. Арг-Ада болгаш Ак-Тал сууларын чонундан шко-лага оттулар мый белекээр-биле чыгарып Талык-Уула тайгалынын Хендерге талазын мыйжыны үрөккен.

Шефтерин белекээр ма-жын 6 трактор, 2 автомашина, сөөкөлд чокко сөөртүп хунуу.

Амгыда түнелги ажал болган: 150 кубометр белекээр мый-ты школа хергелекке аксеп тургустуу, хирээлден 60 кубометр мыйты баш чүдүрүп чоруткан.

Д. ШУЛУУ.

Баян-Кодда «Х Улут хураа» колхозтун малчын хой уру-дуг не О. Долзат хоонуң ка-жаалын контарып, көрөңгөн аргаларды дуаа дилең кел-гирге мыла сес чыл школазын дирекциязын чопшөрөккен.

Устук класстерин өөреник-чилерин шеф организациаларын башкын эки Кара-болга таарган.

Ак-Хадга барып, малчын-нын 400 хой кирер кылаан-ны иштин бүрү аргалап берген. Шах-Лыгаш шефтерин-инин Оттук-Улут сүт-бараан фермасын база организациалар чоруткан.

К. ОДУП-ОД.

Чамдыктары көрөңгөн ке-де башкын каап турда, өскө-дери ону таңкага дымгалып, мөөкөзгө аргажын, сөөртүп чоруп турары магалыг. Мон-гуш Ак-Коданын мыйтаанга Дон-Терсин школазын устук класстеринин шеф ажалып шах мыйчар улажын турган.

Демгел ажал десетпес дил-гир-де мый. Десетпес кылаан-ны кылдып улажын көр-өңгөн школачыл чартык хун аргалап дооуукап, азын сөзүп концерт база көргүс-кен.

А. ДОПЧАА.

Барып-Хемчик район.

ХӨЙ-НИИТИЧИ ЛАБОРАНТ

«Тыва даг-дуг» комбинат-тын ханын лабораториязына Л. Д. Селымни мергезилдик-лерин бээр. Даг-дугунун шынары сортуларынга ол ажал мергезил.

Комсомолчу Людмила Дим-триева чутга бодуна онаажыр ажалга кылаангас эс, оон-биле калы хөй-ниитичи даа-газын өй-шаанга боттанды-рынга база мелекел. Комсо-мол райкомунун путевказын сүтүрүп ийн чыл иштинде ном таралышынга ажалдап чедкен.

Республикага ном таралыш-нын шалымчын айы — эрткен чылдын декабрыда 150 рубль-дин ийн-бүрү литература-нын салгылаан. Л. Д. Селым-ни чон ортуунга солунар, журналар бижилгелерин база эки организациалар.

С. ТАВА-САМБУ.

Көдөөнүн чагыгларын мурнай күөседир

«Архитектуринин» каттыжымчын кол бүдү-руге черинин шийиртууга шугуу бо чылдыг өгөндүн бээр пландан ажал ийн муң электротехническин бүдү-руге үндүргөн. Ол моторлар мал болгаш сүт фермаларына көдө ажал-агый машиналарын четкөөрине, чымштыг ажалдарын механизациаларга ажалдап турар.

Бүдүруге черинин ажалчыннын беш чылдыг ший-иргил, үшкү чылда алган социалисттик хууштарын көдө-дө продукция бүдүрүп бөзүрүн планын хуусаа беш-тинде-декабрь 1-де күөдүр беш дөш. Коллектив ажал-ла немей күөдүр кирип турган, ону чедип алыр деп шийиргелен. Делегетин эң эки маркаралында дүжүг «А4» деп электротехническилер бүдүрүп комплекс ажал-

дай берген. Ол комплекс автоматчын шийиртууга шугууларын-биле дериттинген. Шийтер, станкалар болбоа-редир, ГИР-ге белекээр автоматчын шугунар удаас ажалдай бер.

Армениянын электротехника бүдүругелерин көдөөнүн ча-гыгларын сазат чок бүдүрүп турар. «Архитектуринин» «Ереванский» болгаш «Архитектуринин» кат-тыжымчын маркаралын эдилең көрө электротехни-калар, трансформаторлар, уду күшүг элестин дымчыл ка-бельдер, чырык-техника кылдылары чуртун холхоз, сов-хозтарынга графитин үрүтүч мурнады барып турар.

ЕРЕВАН.

(СЭТА-нын көрр).

Хоочуннарнын дуржулганын өөренип турар

Бистин чуртуушта эң чагал рид дүжүдүн тывагалан чери—Камы-Орада обшор Чык дүжүдүн эрткен чы-лын Казахстандын рившчилерин республика школазын ажалган. Ам ол школазын баштайгы өөреникчилер ону дооуун үгөн. Школазын холхоз, совхозтарын чүе хире аяно удуруучулар, бригадирлер, агрономнар дооскан. Алаа олар көдөдө ажалдыг эртем, техниказын сөөлгү чедикчилерин-биле таанышкан, рис өстүрүрүн сураттыг

мастерлеринин дуржулганын өөренип.

Дымчылалар республиканын мурунчын ажал-агыйла-рын чутуш эртемчилер, эртемчилер дециларын ном-чун берген. Ам республикада холхоз, совхозтарын бе-жең ажалгын школазын база ажалдап, оларын дымчылалар хоочун рившчилерин, чагал дүжүгүн сураттыг мастер-леринин ажал дуржулганын өөренип турар.

АЛМА-АТА.

(СЭТА-нын көрр).

УЛАМ ШУДУРГУ АЖЫЛДАА

Кызыл хоорайнын улутур бүдүругелери, транспорт, ту-дуг организациалары, кул-тура-амыдырал болгаш ханды-рылга азын черлери респу-бликанын улус ажал-агыйнда чутуга черин алып турар. Ийчангы ажал-агыйнын улам мыйа хөдүрлеринин ба-за ону ажалчыннын айт-тырынын хоорай Советинин элчелерин сессиязынга чут-галган.

1973 чылда хоорайнын ажал-агыйнын хөдүрлеринин болгаш социал-культура тур-гуушунун лутайында илеткелди хоорайнын план ком-миссиязын даргазы А. И. Балакин кылган. Илеткелди хоорайда бүдүруге, транспорт, ту-дуг, ажалчын хандырылга, өөрелде, култура азын чер-леринин эрткен чылда чорут-кан ажалчын ханы аналгел.

Хоорайнын улутур бүдү-ругелери продукция сайга-рынын болгаш бүдүрүп үн-дүрлеринин чыл планын хуу-саа бешинде, декабрь 25-те

дөш. Улус ажал-агыйнын өскө-даа ажалдарында эки ажалдыг коллективтер бар. Ийчанга-даа улутур бүдү-ругелеринин, транспорт бол-гаш ту-дуг организациаларын, с с а д ы т ы н. Коммунал болгаш чонун амдырал хандырылга чер-лерин ачы-дуза чедирлерин културазын чогур деннежиге четпейн турар. Чурталга фон-дузун багай ажаллап, оон септелгенин чогур үзүндө чо-руттайн чорут.

Хоорайнын ажал-агыйнын Советтин куускомунун уду-тулазы чогур негелдеге чет-пес.

Тоску беш чылдын ший-иргил чылда наймсал-дын улутур бүдүругелери, транспорт болгаш ту-дуг ор-ганизациаларын социалисттик ху-дүлгелерин алгаш, шугуру ажалдап сорууганы салганын илеткелди чуталаан. Хоорай-нын ажал-агыйнын болгаш со-циал-культура тургуушунун хөдүрлеринин чылда планынын дугайында ол деле-

реней чуталаан.

1916 мун рубльдин улут-тур продукциянын сайгар болгаш өртөн чылдын денне-лиден ол 7,5 хуу өсөр. 65 млн. киловатт-так электротехни-ка бүдүрүп, 530 мун тонна хомур-даш казып тывары, 18800 мун кезек тууурун, 1200 тонна чутайын, 60 мун ажал хөм идики болгаш 65 мун ажал кидис идики кыл-дын үндүрүп көрдүгөн.

Тудугта капитал салым-чынны 8033 мун рубль болур. Бо чылдын даарында комби-нат, өкөлөгө дымсарып, чумга уду станция болгаш 22362 дорбелчин метр чур-талга шугу ажалга кыер. Советтер башкыннын, театр-нын, аэропортун, Элегес-А-сында ту-дуг материалдарын завод, далган дорбелдер комбинат болгаш өскө-даа чу-гула объектилерин ту-дуг ү-гүлчүдөр, 964 олуттуг шко-ларын, 140 олуттуг уруулар салымчын ту-дуг ажалар.

Коммунал ту-дуг талазы-биле суг дымчыл системанын бөл-

уштун бир кезин хораннааш, холхоз, совхозтарга чорудуп берген.

Часка уткуштур хөвөң үре-зинин Вахш шыназынын бу-дүруге черлери массалыг бе-леткей берген. Республикага хою-чирге хөвөң сорттарын

арыгдарын баштай-ла ажал-лап чингелди алган.

Таджикистанын хөвөң арыгдар бүдүруге черлери ам бешин 13 мун тонна үре-зинин белеккен алган.

ДУШАНБЕ.

(СЭТА-нын көрр).

Наймсалдын эрткен чы-лын бюджетин орулга талазы-биле 101,4 хуу, чарыга тала-зы-биле 99 хуу күөтүлгөн. Бюджеттин орулга талазы-биле планын ийитин-биле күө-түлгө-дө, оон чамдык кире-де чогур чуталары күө-түлгөн.

1973 чылда хоорай бюджетин орулга болгаш чарыга та-лазы-биле кылдын-ла 10131 мун рубльге бадалаан.

Сессияга санал берген де-путаттар хоорайнын ажал-агыйнын улам хөдүр, бу-дү-руге, ажал организациалар-нын ажалын экидизин, ажал-агаччын буруу долу күөтүлгөн-кирин, сору кириникин ажал-агаччын чедип алыр айткан. Советтин бо талазы-биле организациалар ажалын күөтүлгөдүр чингел улап шийирин сессия хууш ал-ган.

О. ИРГИТ.

КЫЗЫЛ-САРЫГ ХАЯЛАР-ЛА

1973 чылдын февральдын аяк эртен-нин бирөөн турду. Улут-Хем талазын-дан чыгарыла сөөк хат арын-башта ажалдап суйбай каап турар. Тудугчу бригадалар эртен келген кижилерин ша-ла туткан хой калт узуу бажыкче дала-шты шуужун бар чоралар. Ол бригадалар бар чораш, Төрөн Тываыстың наймсал-лазын кышкы үдөш туудуларын ажал-лап хууш хергелеринден болгаш хоюг ак хөвөң чутуштун кышкы бойдуштун чым-налындан ханалар, өрөөндөр катая-хаара бедип үнүп өрөр беш калт ула-гайга туудуштун өң-чүзүп шийит кышкы боду. Оон чамында хоюдун белекээр улутуш ийн-бузу бургутайын, кышкы оду кызыл-сарыг хаялар-биле хаваланган бедик сымнчыл баарында ажалчын чал-бырааштаган олаа дег салдырды.

Чая туудуш мыйчар магадан, соуу-рап чораш, мергелдик, шалымчын-биле сураткан, хаялар кышкы, бажык-нын туткан Борис Белкович бригадалы-га чедип келди. Соругам ол бригадала Михаил Байраевтин Ортун-Назын чы-ламчы ажал-инин соуураар ужу-рут мен. Мыла-мыла ажалдаан даш-чыл-ларын ажал-биле эртен чораш, су-рагалан туудуштун дүжүп келди. Бри-гадалын бо хоюг ийчанг заводтан мый-дай чала үгөрү чүе дег, чала-чала туу-буларын өтпей салын, оларын тигле-ринге болгаш ол-бо уштарында хоюдугу бургулар чалы каап, ажалдап тур. Туудуштарын өтпей салын, оларын чам-дыктарын буза шаа турарын дүргө-дө ажал: чүгө караңгаар дөң чута-ал болур.

Эш Ортун-Назын ажалын темпизин мурунуздан кошкан-даа кылбай ту-гаш, бригадалык ажал-херзон доңчулай ажал чуталап турду. Оон ажалдап ту-рары бригада эрткен чылдын тууд-мон

таж ажалдарын планын база бо чыл-дын январын даалганын ажал күө-ткен. Сава додур ажалгын хоюдуг төвө бөзүр билек, Ортун-Назын эртенг хуну уткуй менче көрүп көз, хоорай кезең-ниң делемгериче чалымчын чоруткан чала туудуларда кун-агаччын үзүлүп кир-ген деп, бригадалык чедикчилерин баштап дөмөдөдү.

Аар уткуй ажалга дег, чинг-аңак эки-кал чораш бедик кыраче оон ийчөтпейн утаалды. Улут саала хойгын калдык дег хоюдуг оң чалымчын коошуп ала-ор. Аар чүк мый чызып кедирге, Ортун-Назын ону тууду ап, черке балдырды. Ол бодунун дугайын шуут чуталабайн бар-ды. Эзөн каш айтырыларын салым-га-даа, кал-ла сөстөр чуталады.

Планнар күөдүр дөш ажалдап-ла турар, бо-ла ийн—дөш, —бисте чала чү-вө—Бүгү-өкөлөгүн социалист чары-жыга ийчөтпейн киркир дөш, эртен чылдын темпизинден-даа ажал күө-түлгөн-биле ажалдап турарынын боду-дун ийин дей-дир.

Чайгон ажалдап-ла турар, хуудуруй аарак чуталап турар бо туудуштун күш-агаччын чедикчилерин менче оон бригадир чуталап берген. Ол туудуштун оңуру чер ажалдары кылырдап, чер ийчөтпө хоялар салымчын ажал-ла. Кызыл хоорайнын улут туудуларын-га сес чыл ажал ажалдап, даш туудулар кылырнын бедик разрядын чедип ал-ган. Халымарлаан кышкы сөөк хуу-де, чы-мыг бажын ийчөтпө дег, тууду тут-чуп турар бо шалымчын эртен бижил чылды коммунист күш-агаччын шалымчын атты чедип ал, Хууду-лел бижил-биле-даа шаңдаткылаан. Оон чедикчилерин дугайында мый-таалдык сөстөрин моң-биле дооуу, ажал чедикчилерин күөтүлгөн.

А. БАРАМШОВ.

ЧУРУКТА: туудуш М. ОРТУН-НАЗЫН чала туудуштун бешин кыдынга ажалдап турда, ону А. Мельников чурунга тырттырган.

Үрезинин заводтарда белеккен турар

Пархарын хөвөң арыгдар заводтун коллективин Тад-жикистанга хөвөң үрезинин арыгдарын баштай дооскан.

Белеккен алган бедик шы-нарыг үрезин материалын те-левизитинден 550 тонна ажал ийикке, азы ийн чүс мун тонна хире болган. Оон

уштун бир кезин хораннааш, холхоз, совхозтарга чорудуп берген.

Часка уткуштур хөвөң үре-зинин Вахш шыназынын бу-дүруге черлери массалыг бе-леткей берген. Республикага хою-чирге хөвөң сорттарын

арыгдарын баштай-ла ажал-лап чингелди алган.

Таджикистанын хөвөң арыгдар бүдүруге черлери ам бешин 13 мун тонна үре-зинин белеккен алган.

ДУШАНБЕ.

(СЭТА-нын көрр).

Советтер болгаш амыдырал

1916 мун рубльдин улут-тур продукциянын сайгар болгаш өртөн чылдын денне-лиден ол 7,5 хуу өсөр. 65 млн. киловатт-так электротехни-ка бүдүрүп, 530 мун тонна хомур-даш казып тывары, 18800 мун кезек тууурун, 1200 тонна чутайын, 60 мун ажал хөм идики болгаш 65 мун ажал кидис идики кыл-дын үндүрүп көрдүгөн.

Тудугта капитал салым-чынны 8033 мун рубль болур. Бо чылдын даарында комби-нат, өкөлөгө дымсарып, чумга уду станция болгаш 22362 дорбелчин метр чур-талга шугу ажалга кыер. Советтер башкыннын, театр-нын, аэропортун, Элегес-А-сында ту-дуг материалдарын завод, далган дорбелдер комбинат болгаш өскө-даа чу-гула объектилерин ту-дуг ү-гүлчүдөр, 964 олуттуг шко-ларын, 140 олуттуг уруулар салымчын ту-дуг ажалар.

Коммунал ту-дуг талазы-биле суг дымчыл системанын бөл-

уштун бир кезин хораннааш, холхоз, совхозтарга чорудуп берген.

Часка уткуштур хөвөң үре-зинин Вахш шыназынын бу-дүруге черлери массалыг бе-леткей берген. Республикага хою-чирге хөвөң сорттарын

арыгдарын баштай-ла ажал-лап чингелди алган.

Таджикистанын хөвөң арыгдар бүдүруге черлери ам бешин 13 мун тонна үре-зинин белеккен алган.

ДУШАНБЕ.

(СЭТА-нын көрр).

Наймсалдын эрткен чы-лын бюджетин орулга талазы-биле 101,4 хуу, чарыга тала-зы-биле 99 хуу күөтүлгөн. Бюджеттин орулга талазы-биле планын ийитин-биле күө-түлгө-дө, оон чамдык кире-де чогур чуталары күө-түлгөн.

1973 чылда хоорай бюджетин орулга болгаш чарыга та-лазы-биле кылдын-ла 10131 мун рубльге бадалаан.

Сессияга санал берген де-путаттар хоорайнын ажал-агыйнын улам хөдүр, бу-дү-руге, ажал организациалар-нын ажалын экидизин, ажал-агаччын буруу долу күөтүлгөн-кирин, сору кириникин ажал-агаччын чедип алыр айткан. Советтин бо талазы-биле организациалар ажалын күөтүлгөдүр чингел улап шийирин с

Хөй уругларлыг иелерни „Иениң алдары“ орден-биле болгаш „Иениң медалы“, медаль-биле шаңнаар дугайында

Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Чарлыы

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун өмүнээзинден тапшырган болза:

БАРЫК-ХЕМЧИК РАЙОН

Тос уругту төрөөн болгаш кижиктиген иелерни „ИЕНИНГ АЛДАРЫ“ ОРДЕННИНГ I ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

Куузал Баа-Дамбаевна Ооржак — Хонделен суурда өг-бүлө ээзи.

Хонделен суурда өг-бүлө ээзи.

Миряйлей Кужутетовна Сармгаар — Ак-Довурак хоорайда өг-бүлө ээзи.

Кара-Кыс Мокун-ооловна Хомушук — Ак-Довурак хоорайда өг-бүлө ээзи.

Сес уругту төрөөн болгаш кижиктиген иелерни „ИЕНИНГ АЛДАРЫ“ ОРДЕННИНГ II ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

Олуу Байыровна Кужутет — Хонделен суурда өг-бүлө ээзи.

Айлык Чамыяновна Монгуш — Ак-Довурак тапшыр чарлыг амылчыны.

Хайкытпа Будунуовна Монгуш — „Шекпэр“ совхозтун амылчыны.

Дарар Донгановна Монгуш — Ак-Довурак хоорайда өг-бүлө ээзи.

Айым Кендиновна Саая — „Болшевник“ колхозтун колхозчузу.

Каара Учу-ооловна Хомушук — „Болшевник“ колхозтун колхозчузу.

Ортур Чамбай-ооловна Хомушук — „Болшевник“ колхозтун колхозчузу.

Руза Борашовна Хомушук — Хонделен суурда өг-бүлө ээзи.

Чеди уругту төрөөн болгаш кижиктиген иелерни „ИЕНИНГ АЛДАРЫ“ ОРДЕННИНГ II ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

Суур-Бараан Хомушукеева Калчык — „Барлык“ совхозтун амылчыны.

Ангырбай Манжаевна Мокун-оол — Ак-Довурак хоорайда өг-бүлө ээзи.

Аракчаа Чамбаевна Монгуш — „Шекпэр“ совхозтун амылчыны.

Зоя Доржуевна Монгуш — Хонделен суурда өг-бүлө ээзи.

Майдык Вадиковна Монгуш — районун тапшыр камгалач чериниң амылчыны.

Чечемма Бакавичковна Монгуш — Хонделен суурда өг-бүлө ээзи.

Хурулчак Дамдыяевна Сопина — Хонделен суурда өг-бүлө ээзи.

Борбак Сепке-ооловна Хертек — „Болшевник“ колхозтун колхозчузу.

Өлчеймаа Кужутетовна Хомушук — „Барлык“ совхозтун амылчыны.

Севилбаа Дамдыновна Хомушук — „Болшевник“ колхозтун колхозчузу.

Алды уругту төрөөн болгаш кижиктиген иелерни „ИЕНИНГ АЛДАРЫ“ МЕДАЛЫНГ I ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

Иттидей Шыраповна Кок-оол — Ак-Довурак хоорайда өг-бүлө ээзи.

Дарыймаа Бадиевна Кужутет — Хонделен суурда өг-бүлө ээзи.

Матик Монголбын Монгуш — Хонделен суурда өг-бүлө ээзи.

Севил Даткаановна Ооржак — „Барлык“ совхозтун амылчыны.

Баара Химкичевна Саая — Эргил-Барлык ортумак школазын амылчыны.

Дагаа Куржотовна Саая — „Болшевник“ колхозтун колхозчузу.

Коген Комбуевна Саая — Эргил-Барлыктын ууртар амылчыны амылчыны.

Севил Мадыр-ооловна Саая — „Болшевник“ колхозтун колхозчузу.

Давай Алпай-ооловна Сарыглар — „Шекпэр“ совхозтун амылчыны.

Девидей Дотонна Суртай-оол — амылчы чоннар депутаттарынын Кызыл-Мажалык суур Советиниң күтүскен комитетиниң амылчыны.

Александр Дас-ооловна Хертек — Ак-Довурактын тапшыр камгалач чериниң амылчыны.

Беш уругту төрөөн болгаш кижиктиген иелерни „ИЕНИНГ АЛДАРЫ“ МЕДАЛЫНГ II ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

Өлпермаа Хаалыновна Дамындай — Хонделен суурда өг-бүлө ээзи.

Бак-Кок Монгушевна Дам — Хонделен суурда өг-бүлө ээзи.

Нурзуза Шокуновна Деспилек — Кызыл-Мажалык суурда өг-бүлө ээзи.

Кужутет Хурматбаевна Дукт-Бора — „Барлык“ совхозтун амылчыны.

Битин-Урут Достай-ооловна Кара-сал — „Болшевник“ колхозтун колхозчузу.

Зоя Албанчыевна Кужутет — Хонделен суурда өг-бүлө ээзи.

Тырттык Сарыгларова Лаа — „Гыла-даг-дугу“ комбинаттын амылчыны.

Битин-Кыс Байр-ооловна Монгуш — Дон-Терезиниң сес чыл школазын амылчыны.

Хүрек Бидановна Монгуш — Хонделен суурда өг-бүлө ээзи.

Лидя Чамбаевна Ондар — „Дон-Терезин“ совхозтун амылчыны.

Каринаар Мышыевна Ооржак — районун харылаа белдиритиң почтачыны.

Кара-Кыс Кара-Саловна Саая — „Барлык“ совхозтун амылчыны.

Доней Будунуовна Сарыглар — Ак-Довурак хоорайда өг-бүлө ээзи.

Чечеммаа Уркизаевна Сарыглар — Хонделен суурда өг-бүлө ээзи.

Иниени Байыровна Хомушук — Ак-Довурак ортумак школазын амылчыны.

ЧӨӨН-ХЕМЧИК РАЙОН

Тос уругту төрөөн болгаш кижиктиген иелерни „ИЕНИНГ АЛДАРЫ“ ОРДЕННИНГ I ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

Бопуш Шантааровна Монгуш — „Алдан-Мадыр“ совхозтун амылчыны.

Полына Чадановна Монгуш — „Алдан-Мадыр“ совхозтун амылчыны.

Аттыс Лопсановна Ондар — „Алдан-Мадыр“ совхозтун амылчыны.

Мария Дам-Сереновна Ооржак — Октябрь 30 чылы колхозтун колхозчузу.

ДЕЛЕГЕЙ бо Курнхерде

ЭРТКЕН НЕДЕЛЯНЫН БОЛУШКУННАРЫ

КРИЗИС ЧИДИГЛЕНИП ТУРАП

Делегейиниң валюты рыноктары баш дагын кризисте хаара туттуган. Лондонун болгаш Парижтин, Брюсселдин болгаш Амстердамдын, Майн-Фрайфуртун болгаш Цюрихтин биржалары валютаның хамаарыштыр дүңгүрүп үзгөн. Токио база дүңгүрүп үзгөн. Угези кудулаан америка долларларын дүңгүрүп биле салдыган турар. Боттарынын национал валюталарын камгалаар талазы-биле дүңгүрүп хемчеглерин амылчыны кылдыр кылдыр капиталдык чамдык чурттарын чазактап буу-хаа хуралдар эрттирилгелээ. «Нотан саамыч-гамшар» тудукчулары дүңгүрүп оортан адырып алган, барыш-терман марка, голланд гульден, француз болгаш швейцар франк шыкшап алаан бажык валютаны ортип аларын кылдыр турар.

Алгы-аңгы чурттардан дымнадылар бугаар алмаша, долларын ортот чер болгаш дымнадулар бар чыдар болгаш валюты-саң айттырларын чылаан-биле 1971 чылдың тоңгузгунда ол улут капиталдык оң курчунга чарганы, делегей дүңгүрүп турган чамдык чурттарын чазактап буу-хаа хуралдар эрттирилгелээ. «Нотан саамыч-гамшар» тудукчулары дүңгүрүп оортан адырып алган, барыш-терман марка, голланд гульден, француз болгаш швейцар франк шыкшап алаан бажык валютаны ортип аларын кылдыр турар.

Алгы-аңгы чурттардан дымнадылар бугаар алмаша, долларын ортот чер болгаш дымнадулар бар чыдар болгаш валюты-саң айттырларын чылаан-биле 1971 чылдың тоңгузгунда ол улут капиталдык оң курчунга чарганы, делегей дүңгүрүп турган чамдык чурттарын чазактап буу-хаа хуралдар эрттирилгелээ. «Нотан саамыч-гамшар» тудукчулары дүңгүрүп оортан адырып алган, барыш-терман марка, голланд гульден, француз болгаш швейцар франк шыкшап алаан бажык валютаны ортип аларын кылдыр турар.

Барыш чүктө делегейиниң валюты-саң кризис ханылаан деп чүве толаргай алган. Бреттон-Вуд дугурулгаларында үлгүлээш, делегейиниң ийги дүңгүрүп турган чамдык чурттарын чазактап буу-хаа хуралдар эрттирилгелээ. «Нотан саамыч-гамшар» тудукчулары дүңгүрүп оортан адырып алган, барыш-терман марка, голланд гульден, француз болгаш швейцар франк шыкшап алаан бажык валютаны ортип аларын кылдыр турар.

Ол дугурулгаларга дүңгүрүп америк долларын капиталдык делегейиниң кол курчунга чарганы, делегей дүңгүрүп турган чамдык чурттарын чазактап буу-хаа хуралдар эрттирилгелээ. «Нотан саамыч-гамшар» тудукчулары дүңгүрүп оортан адырып алган, барыш-терман марка, голланд гульден, француз болгаш швейцар франк шыкшап алаан бажык валютаны ортип аларын кылдыр турар.

Ол дугурулгаларга дүңгүрүп америк долларын капиталдык делегейиниң кол курчунга чарганы, делегей дүңгүрүп турган чамдык чурттарын чазактап буу-хаа хуралдар эрттирилгелээ. «Нотан саамыч-гамшар» тудукчулары дүңгүрүп оортан адырып алган, барыш-терман марка, голланд гульден, француз болгаш швейцар франк шыкшап алаан бажык валютаны ортип аларын кылдыр турар.

Фудзияма дааныч чоогунда Китафудин америк шеригниң өөредилге шолу Японияда эң улут ден санаттыр турар. Окинавадан эскелген АКШ-тын далайын чадаг шеригниң кезектериниң шепеде болгашкыныры мында база катан эгелээ.

Чурттуң чоңу ааа массалык-биле дуураанын турда-ла, Каттаныш Шаттаринде шериг өөредилгенин кылган турар. Японияны демократия хой-нииниң чурттуң делгездеринде америк шеригниң пуштууну уугуларын дээш, айым чок чурттуң хууш-хууш кыдырларын кыдыр турар.

ЧУРУКТА: Китафудин шолче америк шериг техниказын чыскаалганын эрттирбей тур.

Джанан Пресс — СЭТА-ның фотоу.

Барыксанчыг «Улут арга»

Тайга сууру Чинжарыктын чогууда аржынып чон холдуг турар кышкы оркунда «Улут арга» кафе амылчыны. Кафе эрткен-дүңгөн чонунга сонгу чүн чоңулу чаагай чачымын бугаар бараан бооп турар. Аш-чечим чүз-бүрү дүңгүрүп, оң амыл-иниң чери кыдырында бектик мергекчилдиг, ыччангаш мактадын турар.

— Бо чылым Кыдыкы Сонгу чүктүн чылым бектер амыл-иниң чери чем-ниңгелдиги хандар бугурунган чериниң чүктүн оранчак калбарган. Ажылык суурларда ийи чүс ажык кафе болган стогазы амылдан турар, мын чезер черлерде аш-чечим беклеткен кыдыр, көжөр ийи чүс пункту амылган.

(СЭТА-ның көрр).

СЫКТЫБКАР.

СОВЕТ КҮРҮНЕНИНГ ЧАА ГУМАННЫГ ШИИТПИРИ

Чамдык өг-бүлө кылдыр кат-ууларын хой анык амыл-иниң чон холдуг турар кышкы оркунда «Улут арга» кафе амылчыны. Кафе эрткен-дүңгөн чонунга сонгу чүн чоңулу чаагай чачымын бугаар бараан бооп турар. Аш-чечим чүз-бүрү дүңгүрүп, оң амыл-иниң чери кыдырында бектик мергекчилдиг, ыччангаш мактадын турар.

— Бо чылым Кыдыкы Сонгу чүктүн чылым бектер амыл-иниң чери чем-ниңгелдиги хандар бугурунган чериниң чүктүн оранчак калбарган. Ажылык суурларда ийи чүс ажык кафе болган стогазы амылдан турар, мын чезер черлерде аш-чечим беклеткен кыдыр, көжөр ийи чүс пункту амылган.

(СЭТА-ның көрр).

СЫКТЫБКАР.

календарьыс
(Төрүттүнгенден бээр 100 жыл болгонго чейин)

Түс чылдын барык-ла дөрттүн үш кезинде бо ат дээр дээр дегенде болуп келген. «Орус уран чыгуу» Шалыпин — Пушкин мыкш бугун эо-да — деп, Алексей Максимович Горький чугаалаан.

Бүгү ыраажылар Шалыпинге дегенде дээр дээр дегенде болуп келген. «Орус уран чыгуу» Шалыпин — Пушкин мыкш бугун эо-да — деп, Алексей Максимович Горький чугаалаан.

Суратгы ыраажынын дуга-ында хой-той тоолтургу чугаалаан бар.

Ф. Н. Шалыпинин төрт-түнгенден бээр 100 жыл болгонго чейин дээр дээр дегенде болуп келген. «Орус уран чыгуу» Шалыпин — Пушкин мыкш бугун эо-да — деп, Алексей Максимович Горький чугаалаан.

Старга калдар чедирин, өскө болгонго чейин дээр дээр дегенде болуп келген. «Орус уран чыгуу» Шалыпин — Пушкин мыкш бугун эо-да — деп, Алексей Максимович Горький чугаалаан.

Турган, четкерлерин кыл-дыр, шыдашпай алгырып-тар.

«Ыдыш деп бе?» — оон Мо-чартып ставкычче хоранын салгыптар.

Тоску беш чылдын шиктир-диг чыгынын фарааза республикалык киноархивте белгү туташырылгы ур-деч-кей, документалдык кинолар болган ызы-бүр темаларга хой санын киножурналдар түр. Олардын кол-конт до-чудал талыштырай.

Жанна Болотова дээр мыкш талантыгы артистерин оонун бо кинодан көрүп болур слар. «Ыры башкы» деп кино-комедияда болупун херинге бердигин музыка дегенге а-вес, хамааты чагай мөзү-шнарларга кижилдип тур-рар. Ол башкы урууларын чү-ле музыкалык чараш-каазыга а-вес, хамааты чагай мөзү-шнарларга кижилдип тур-рарын кинода көрсөкөн. Ан-дрей Попов, Евгений Евстиг-нев дээр мыкш суратгы ар-тистер ун кинода ойнап тур-рар.

«Кижиге мыкшымыр херек» деп кинонун кол маалылары — 70 ажыг градус сооктуу Со-чүктө хоорайлар түдүн түр-архитекторлар болган туугу-жулар. Сюжетинин өзгөчө — архитектор Калмыков биле оо-калай Маринин салым-тол-дун шыгалдарын ажып эр-тер төлөткөн мыкшымыр туру-тур. Кол ролдарда Тамара Макарова, Любовь Вирслай-исп, Аллагай Солонинин.

Көрүкчүлөрнүн кичээнгейинге

ФЕВРАЛЬДА УНЕР КИНОЛАР

СПОРТ. СПОРТ. СПОРТ. СПОРТ. СПОРТ. СПОРТ. СПОРТ. СПОРТ. СПОРТ. СПОРТ. СПОРТ. СПОРТ. СПОРТ. СПОРТ. СПОРТ.

ХААК ОРУКТАРЫНГА БОЛГАШ ДОШ КЫРЫНГА

КЫЗЫЧЫЛАР ийн хун иштинде хаак орунуга, дош кырынга маргылашкын, хог-луг дымшынч хунаары.

Кыш соогу дымш-лаа бо-ла, арыг агар тынар дош арга-аргы кирип, бедик ла-гар кырында болор, болупун күжү шөп, чаркыр, ГТО нормалары дуккар дээр эр-кей дымшайлар хунерде на-мыскалдан хаак бааза-ла, каток поодарын кылмыштар-оонон турган. Маргылаалар-ын, чонун массалык дымш-кылдыгы профилектеринки обкомдары болган респор-токомитет организастаан.

Хероженерини үн кало-метр чарыкыта «Туду-ке-сектер» комбинаттын акыл-данчы Людмила Карзанина тилчээ. Ийги, үшкү черин-чи толгазы Н. Сева биле туду-ке сектерин акылдан-чы Г. Степанова озар ал-ган.

Командалардан эң хой кир-жигил болган эки коргү-агтарын дээр туду-ке сек-терини коллективини шилчир кубокту болган ымында ты-мыскал.

Туду-ке сектерини чүтө хаак чарыкын а-вес, дари-лаа калды дагы чугулап, магалы-ла дымшайн алган. Оларын биле массалык дымшайгына метрика акылданчылары баа эртер-ген.

ХЕРБИС БААЗАЗЫ. Хоорай-дан чон-лаа, чугулаарыга э-агит-лаа чер. Балтайгы ху-де күрөмдиг болган ийгилик-чепелелдигин акылданчы-лары команда айы-биле үч болган беш километрге хер-ажан болган эр уаустун мар-гылаалы олоон. Бирги эки түнөдиг хероженер коман-дазында столвалар болган ресторанныр трезиния хаак-чылары көргүсөп, шилчир кубокту чаалап алган. Ийги шакалга респортебесоо-ну командазы четке, үшкү чер-ге кооперациялык профтех-училищенин командазы үн-ген.

Эр уаустун команданын бирги чере Салым министр-ствоонун баазаалык төлө-лөкчилер болган. Дурган ма-наар талаш-биле, багыт а-вес түнөдиг Салым министр-ствоонун баазаалык акыл-данчы В. Матюков көргүсө-көн, беш километрини ол 20 минутта эркен. Херожен-вердин шилчир эки коргү-агтары дээр респортебесоо-ну төлөзү Л. Комаровская алган.

Дараазында шакарта хаак орунуге автотранспорт болган харылаа акылданчылары үнчүкөн.

Хой-хой кижилер киришкен маргылааны көргөннөр ча-рыканыр сурк кырып, сүмелерин берип, сетки-саг-жын өөрүп турганлар.

Воскресенье Хербиесе хун чыгып болган, чугулаарын күжөнеринки салкын калган. Маргылаалар бааза-ла түр-дүчүзүн.

БОКС

Февралдын 9-11 хунер-де дөртүн-шк театрынын сепалыгы республикалык бирги чор дээр 1955-56 чыл-дарда төрө амык оолдарын арамын бокс талаш-биле маргылаа болуп эркен. Ааа «Урожай», «Спартак», «Тру-дыве реерьер» кижилерин баа Ан-Долуран болган Шатаан-Арыг хоорайларын келген амык спортчулар кы-ришкыр.

Балтайгы хунде Ан-Долу-ран келген оолдар аяк бө-лөккөн көрүдү (оларын тренера А. Харионович), деп-зи айы-биле тилелелерин чедип алган.

Девиз айы-биле республи-ка чемпиону аттарын Руслан Ондар, Макар Ооржак, Олег Маады, Сла-ва Шертен, Александр На-кыл, Александр Танаа, Сергей Ойал-оол олар чедип алган.

ЧУРУКТА: массалык чугулаашкын үзүндө. А. СОДНАМЫНЧ фотоу.

Эр уаустун команданын бирги чере Салым министр-ствоонун баазаалык төлө-лөкчилер болган. Дурган ма-наар талаш-биле, багыт а-вес түнөдиг Салым министр-ствоонун баазаалык акыл-данчы В. Матюков көргүсө-көн, беш километрини ол 20 минутта эркен. Херожен-вердин шилчир эки коргү-агтары дээр респортебесоо-ну төлөзү Л. Комаровская алган.

Дараазында шакарта хаак орунуге автотранспорт болган харылаа акылданчылары үнчүкөн.

Хой-хой кижилер киришкен маргылааны көргөннөр ча-рыканыр сурк кырып, сүмелерин берип, сетки-саг-жын өөрүп турганлар.

ХОККЕЙ

Кызыл хоорайнын болган «Спартактын» бирги чери дээр шилчир хоней талаш-биле маргылаа эгелен. Ааа «Торпедо», «Салы», № 35 профтехучилищенин, полтех-никумун командалары бол-ган республикалык эркен чыгыс чемпиону «Енисей» ийишкен.

Шүлгөлдүн автору — башкы Созинов

Татгы хоорайда туртат турар шүлүгү, тоңу башкымы Михаил Созинов «Фанна Шарунова» деп шүлүгүсө бижээн. Ол шүлүгүсө баштай-ла хоорайн «Татлыкский рабочий» солуунун 90 муң ажыг чарыкчылары номчкан.

Эр кижилер Төрөн туртту камгалаар дээр чоруй баар-га, Урал чурттуг өзе Фанна Шарунова дээр экилдер домна суугуга чорукчулук ажалдык берген. Домна чорукчу-лу болган, дегенде кара чыгыс херожен кижиле ол! Ол кыстыг дугайында дымшайн параш каан соон фронтуга чедер берген. Солдаттар оон азын танкылары биле мина-лырына бижип, ужудукчулар ону мээр дымшайларын чы-жыг бугурун кылдыр алган ужудукчулар барып турган. Уралдан барган анык айымын ужудукчу Михаил Созинов ийчан Фанна кыстыг адын ол баштай дымшай алган.

Лайын соолда Созинов төртүтүгүн черинге чонун кел-дир, бир ийчан дээр экилдерин турда, домна чорукчулук дүжө берген деп чүтө алаа билдире берген. Экилген оттуг дээр ол кысте кутуудуу тектү берген. Фанна Шарунова-нын тыпын алыр дээр экилдер ай-айы биле демсептп келген.

Будынны херожен Фанна Шарунова ам Ахмий Татигде чурттан турар. Чагай үтө бугурун чораш, ам бажыны-ла дымшайн оор. Оон чалбыштыг, хундуге-ге төлөткөн амыкчул-турталгазын чонга шүлүгүсө со-луун ары чырыды берген. Ук шүлүгүсө дайын чыл-дарын бергендерин эр кижилер биле деге ажып эркен оор хероженерге кызыгар чок хундугеде херечиле турар.

Оларга деңгезирлер турбаан

КЕЛБН. (СОТА-нын тускый корр). Москвачи Людмила Пасомова биле Александр Горшков дошка тапшылар спортка Европанын чемпион-нары деп аттарын калат ал-ган, ам-оларга, деңгезирлер чок деп чүвени бугурун

көргөсөп. Пасомова биле Горшковту чокуу алаачы-лары — 1972 чылда Европанын чемпионын Александр баш-гаар Эрик Бук алышкырлар (ГФР) ийгити черин алган. Чемпионаттын хуер медалы-дарын алган фигуристер Хи-

лари Грин биле Гиния Уотте алган. Бистин ковыкчылары-ла Татьяна Бойтун биле Вячеслав Житалын — бешки, чемпиондала эл баштай кы-жын эгелен Ирма Моссева биле Андрей Миленков — че-даги черде.

МООЛДУН КҮЧҮТӨН МӨГЕЗИ

Моолдар ийди айга коңчуг мнатар. Ол — чайын эң-ве таарычтай айга дээр эс, а уауг национал байыраа — Уауг революциянын оон дөмөдөрүн биле баазаалык байырааларын айы болган-биле ийишкырлар. Чер болганга хоглоонун, чонун солгунтушкунун болган сөрүгү маргылаалар эгелер. Бо хунерде паймыскалдын Топ стадионунга ийи хой болур. Айт чарыкынмы, та ала-рынын болган хурештин тунел маргылаалары эгелер. Ылаңгы хойнч соуураалын хурештин соолуг салым хаа-ра таудулар. 1971 чылда Моолдун юбелейлг наамыга 512 мого хурешкен. Оларын аразында чүтө чалгыс кижиле шүлүгөн.

«Күштүгүлери күштүгү бугу чонун күштүгүн Цэрэн-биле анык күштүн Баямунх артык. Оларын каймыс он-таар болду, ол республиканын чемпиону болур. Цэрэн бе? Баямунх бе?»

Бо өөрүшкүдү хуне Баямунх дыка хой чылдарда бө-лөккөн биле. Оон орунуга ашгырышкылар-даа, тил-делгелер-даа турулаан. Ол бугуна бугурун чораш болган күш-ажыгыр, кымык, тилелелер чүтүдүгү, хой бө-лөккөн турган.

Ол хурешке калган сундугун эгеленди? Калган Баямунх бичин турган-ла Уба-Нур аймакка боттарынын оор оолдар-биле хурешип оексена, хаам чедиршивериня эгелен ол. Чувуру орч, өктери үзүк келаре а-джене үзүгүч чемо-лор турган. Ынчалла-даа оол дымшайн өзүн орган.

Өсө оолдар мыкш, Баямунх спортка хандыкымын. Шюлага ызы-бүр маргылааларга уауг өөрүшкү-биле ки-рин чораш. Ол хуреширинге, хаактардыга, черин уауг-биле дымшайгына багыт а-вес түнөдөрүлгөн боон турган. Ай-мак төвүгө болган уауг мөгелер хурешинге таарыла бо-

луп киришкен, багыт а-вес түнөдиг болган. Баямунх оон эгеленди хурештин шилчип алган.

Ол чеди класты дооскан, Улаан-Батордун башкы учил-щенин өөрүн кирип. Ааа бират чын этикетика, хуер секцияны кирип алган. Анык эр хуреширинге бугу-дун сундугун киришкен.

1963 чылдын наадым маргылаазына хурешкен «Найын» аттыг чедип алган. Ол анык спортчулук эд уауг чедирин. Удаваанда мөгелерин ийги на-ционал спартакиадада мөгүн медал-биле таппалы, «Чан» атты алган. Соолу 10 чылдар иштине наадым бугуру-дун спортчулар-даа, чол-даа арамыда Мунхбат биле Баямунх ийгилик каймыс шүтүр дээрини дугайында маргыш кел-генер.

Эң-не күштүг ийн мөгенин балтайгы сепарин алымын-ны 1966 чылда болган. Бо ужурамыга национал төгүдүгө ола таарыла боон артын. Ыдыг кирип, ховар болур. Ушкү салдык мөгө Баямунх биле Мунхбат деген үчүн келгенер. Нарак чиниш дээр арамыда калар артык Бая-мунх ажалган. Мунхбатын доорун үндүрүшкөн. Корукчу-лар анык мөгө Баямунх олаан олаарын күзү турганлар. Ынчалла-даа дуркузгалыг мөгө Мунхбат шүлүгөн. Бая-мунхтун хурешке салымын, ол сепарин алымын бил-дыткан.

Юбелейлг 1971 чыл. Бугу чонун күштүн Цэрэн биле күштүн Баямунхтун арамыда болган хуреш көрүдүдү-рини китэнтетин хаара туткан. Ол дээрде чүртүн тилет-

тирбес күштөн мөгөн деп ат дээр хуреш болган. Ааа Ба-ямунх шүлүгөн.

Оон тилелелер таарыла а-вес. Ол дээрде дыка хой чылда чорукчул ханымчалыг белеткелдин түнөлдү-дир.

1971 чылдын августу тундуге Болгариянын баймыс-далымын Топ стадионунга хостуг хурешке дегелер темпо-нады боон турган. СССР-ин болган Моолдун мөгелерин де-лесте кийтиришкан. 1969 чылдын дегелер чемпиону Ломиде биле Баямунх алыш, мөгүн медал дээр хурешкенер. Ийн мөгө хурештин эң-не мөгелериде аргаларын көргүсө-лөр. Түндүн хаймы. Баямунх дегелер чемпиондалыг мөгү-н медалын эдипкелчиз болган. Анык мөгенин уауг че-диринки ол.

Баямунхте хостуг үе эгелен. Белеткенер. Ажал. Ол Кур-ушын башкы институтта төгү башкымы. Номнар, Лек-циялар.

Баямунда уруулары өзүн оор. Уауг огуу бярти класта. Адыл сатыг-човашкымын улагкан.

1972 чылдын олунык олонгарыга Хюрий Баямунх со-вет спортчу Иван Лрынгинге оянткан. мөгүн медал-биле шалынткан.

Национал хурештин соуураакчылары Моолдун күштүн мөгөн К. Баямунхтун хуреширин моон. сонгаар-лаа чө-р-лер.

АГААР

Бөгүн республикага бугу-таар, чамдык черлерге биче хар чар. Барын улагыныш-кыныг хаттын дүргөн со-

Редактор В. С. ШАРОВИЧ.

Кинотеатрларда

ФЕВРАЛЬ 13-ТЕ
«НАВЯРАЛЬ»: «Карпух» 9.40, 11.30, 13.30, 15.10, 17.00, 18.50, 20.40 шакарда.
«КАА-ХЕМ»: «Мон-биле ка-ды турдук» 15.00, 18.30. «Уу-чок кизи болган мыкшын» 18.50, 20.30 шакарда.
«ВОСТОК»: «Бесе талашын келген киж» 18.10, «Мында-даа халаалары кымыс» (1-ти, 2-ти кезектери) 14.50, 20.00 шакарда.
«ПИОНЕР»: «Сегирини алымын» 9.00, 10.50, 12.40, 14.30, 16.30, 18.30, 20.30 шакарда.
КОМЛЕКСИЛГ ЭКСПЕ-ДИЦИОНН КҮЛТУРА БА-ЖЫНГА: «Адын хун алаанда кыстар» 18.30, 20.30 шакарда.
«СОВЕТ ТЫВАНН 10 ЧЫЛЫ КҮЛТУРА БАЖЫ-НЫ»: «Джен Эйр» 18.30, 20.30 шакарда.